

Zasady oceny wniosków LIFE 2019 – Podprogram działań na rzecz klimatu

Dokument ten ma na celu wyjaśnienie społeczeństwu kryteriów i procedur, które zostaną zastosowane w celu oceny wniosków dotyczących „projektów tradycyjnych” złożonych w ramach naboru w 2019 r. w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE.

Gdy jest to stosowne w czasie oceny, niniejszy dokument odwołuje się również do następujących oficjalnych dokumentów:

- * Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE), OJ L 347 z dnia 20/12/2013;
- * Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/210 z dnia 12 lutego 2018 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu prac na lata 2018–2020 dla programu LIFE, OJ L39 z dnia 13/02/2018;
- * Wytyczne dla wnioskodawców LIFE 2019 – Działania na rzecz klimatu;
- * Wzór umowy o dotację programu LIFE.

Spis treści

UWAGI OGÓLNE	3
I. PROCEDURA OCENY	5
1. ETAP OTWARCIA	5
2. ETAP PRYZNANIA FINANSOWANIA NA PODSTAWIE PEŁNEGO WNIOSKU	5
3. KRYTERIA KWALIFIKOWALNOŚCI DLA PEŁNEGO WNIOSKU	11
4. ETAP DOPUSZCZENIA LUB WYKLUCZENIA PEŁNEGO WNIOSKU	13
5. ETAP FINANSOWY WYBORU PEŁNEGO WNIOSKU	14
II. SPORZĄDZENIE KOŃCOWYCH LIST PROJEKTÓW REKOMENDOWANYCH DO FINANSOWANIA I DOPUSZCZENIA DO ETAPU REWIZJI ORAZ LIST REZERWOWYCH	18
III. DECYZJA W SPRAWIE OCENY I POWIADOMIENIE KOMITETU DS. LIFE	19
IV. WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW Z LISTY REZERWOWEJ	20
V. PODPISANIE UMOWY O DOTACJĘ	20
FORMULARZE SZCZEGÓŁOWEJ OCENY PEŁNEGO WNIOSKU W RAMACH PODPROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ KLIMATU	21

UWAGI OGÓLNE

Niniejsze zasady oceny stosują się **WYŁĄCZNIE** do wyboru **projektów pilotażowych, demonstracyjnych i dotyczących najlepszych praktyk oraz również projektów informacyjnych, dotyczących zwiększenia świadomości i rozpowszechniania informacji programu LIFE** w znaczeniu art. 2 lit. a), b), c) i h) rozporządzenia LIFE.

W odniesieniu do oceny projektów zintegrowanych, projektów pomocy technicznej, projektów służących budowaniu potencjału, projektów przygotowawczych, dotacji operacyjnych i instrumentów finansowych w ramach programu LIFE należy zapoznać się z odpowiednimi dokumentami dostępnymi na stronie programu LIFE.

Procedurę oceny, wyboru i przyznania finansowania przeprowadzają Komisja Europejska i Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw (EASME), określane dalej jako „Instytucja Zamawiająca”, przy wsparciu konsorcjum niezależnych specjalistów ds. oceny, określanego dalej jako „Wykonawca”. Natomiast Instytucja Zamawiająca jest odpowiedzialna za całą procedurę, w tym za przyznanie końcowych ocen punktowych, przygotowywanie listy wniosków do sfinansowania oraz odrzucenie wniosków.

Niniejszy dokument dotyczy tylko naboru wniosków w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE w 2019 r.

Procedura składania i oceny wniosków odbędzie się jednoetapowo, w oparciu o pełne wnioski.

Tylko pełne wnioski, które zostały dostarczone do Instytucji Zamawiającej za pomocą internetowego generatora wniosków eProposal przed upływem terminu określonego w załączniku nr 1 Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019, a następnie przeszły etap otwarcia (patrz punkt 2), zostaną zarejestrowane w bazie danych ESAP (*Evaluation and Selection Award Procedure*) programu LIFE.

Wszelkie informacje lub dokumenty złożone w inny sposób lub po upływie terminu nie będą brane pod uwagę, jeśli Instytucja Zamawiająca wyraźnie tego nie zażąda.

Informacja dla brytyjskich wnioskodawców: Należy pamiętać, że kryteria kwalifikowalności muszą być spełnione w ciągu całego okresu dotacji. Jeśli Wielka Brytania opuści UE w okresie dotacji nie zawierając z UE umowy zapewniającej w szczególności dalszej kwalifikowalności brytyjskich wnioskodawców, przestana oni otrzymywać środki finansowe z UE (choć mogą dalej uczestniczyć, jeśli to możliwe) albo zostaną poproszeni o wyjście z projektu na podstawie art. II.17.3 umowy o dotację.

Po ukończeniu rejestracji wniosku w bazie ESAP poszczególni oceniający będą mieli dostęp do ESAP i możliwość wprowadzania komentarzy i ocen punktowych

w oparciu o treść niniejszego dokumentu.

Podstawowe zasady wyboru i oceny

Projekty zgodne z art. 2 lit. a), b), c) i h) rozporządzenia LIFE.

W wyborze **projektów pilotażowych, demonstracyjnych i dotyczących najlepszych praktyk oraz projektów informacyjnych, dotyczących zwiększenia świadomości i rozpowszechniania informacji programu LIFE** w znaczeniu **art. 2 lit. a), b), c) i h) rozporządzenia LIFE** stosowana będzie ta sama metodyka techniczna wyboru projektów oraz będą one podlegać tym samym kryteriom kwalifikowalności i przyznania finansowania, jakie nakreślono w niniejszym dokumencie.

Wszyscy oceniający, zarówno z Instytucji Zamawiającej, jak i Wykonawcy, muszą oprzeć swoją ocenę wniosków na postanowieniach niniejszych Zasad oceny oraz pytaniach przygotowanych dla poszczególnych kryteriów.

W granicach środków, które zgodnie z rozporządzeniem LIFE można przyznać na daną tematykę, należy przestrzegać zasady równego traktowania wszystkich wniosków na wszystkich etapach procedury oceny. Oceny i punkty przyznawane wszystkim wnioskom muszą być możliwie jak najbardziej obiektywne i sprawiedliwe. Wszystkie decyzje i oceny punktowe muszą być jasno poparte uzasadnionymi uwagami.

Ocenione przez Wykonawcę jakościowe kryteria przyznania finansowania będą zawsze poddane ewaluacji przez przynajmniej dwóch niezależnych oceniających. Każdy ekspert przydzielony do danego wniosku ma obowiązek przygotować raport z oceny w bazie ESAP. Wszystkie uwagi należy wprowadzać do bazy ESAP w języku angielskim. W odniesieniu do wszystkich kryteriów oceny oceniający muszą przedstawić merytoryczne argumenty „za” i „przeciw” jako uzasadnienie zaproponowanej oceny punktowej. Oceniający muszą dołożyć starań, aby wszystkie komentarze były zwarte, kompletne i zrozumiałe oraz bezpośrednio związane zarówno z dokumentem koncepcyjnym / pełnym wnioskiem oraz zastosowanymi kryteriami. Oceniający muszą unikać niejasnych, dwuznacznych ocen.

Z wyjątkiem etapu otwarcia, wnioskodawcy powinni zdawać sobie sprawę, że różne etapy procedury oceny mogą odbywać się w tym samym czasie. Ma to na celu możliwie jak najszybsze sfinalizowanie oceny i powiadomienie wnioskodawców o wynikach końcowych.

I. PROCEDURA OCENY

1. ETAP OTWARCIA*

Wnioski są sprawdzane pod względem zgodności z następującymi kryteriami:

1. Wniosek został złożony przed upływem terminu określonego w załączniku 1 Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019.
2. W celu sporządzenia i złożenia wniosku zastosowano odpowiednie formularze programu LIFE 2019 w generatorze wniosków eProposal.

* Kontrola wstępna będzie wykonywana za pomocą narzędzia eProposal, a nie w bazie ESAP.

2. ETAP PRYZNANIA FINANSOWANIA NA PODSTAWIE PEŁNEGO WNIOSKU

Wszystkie wnioski, których nie odrzucono na etapie otwarcia, są poddawane dokładnej ocenie jakościowej na etapie przyznania finansowania przy użyciu określonego systemu kryteriów i ocen punktowych dla projektów złożonych w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu.

Kryteria przyznania finansowania		Minimalna punktowa ocena dopusz- czająca*	Maksymalna ocena punktowa
Spójność techniczna i finansowa oraz jakość			
1.	Spójność techniczna i jakość	10	20
2.	Spójność finansowa i jakość (w tym stosunek ceny do efektu)	10	20
Europejska wartość dodana:			
3.	Wielkość i jakość wsparcia dla realizacji szczegółowych celów obszarów priorytetowych podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE	10	20
4.	Trwałość (możliwość kontynuacji, powielania, przenoszenia)	8	15
Ogólna ocena punktowa (dopuszczająca)		50*	
Punkty dodatkowe			
Europejska wartość dodana: wsparcie dla realizacji Porozumienia Paryskiego			
5.	a) Wsparcie dla realizacji obszarów polityki podprogramu działań na rzecz klimatu określonych w rozdziale 2 Wytucznych dla wnioskodawców LIFE 2019	-	0 lub 5
	b) Wsparcie dla realizacji szczegółowych obszarów prac określonych w rozdziale 2 Wytucznych dla wnioskodawców LIFE 2019	-	0 lub 5
6.	Synergie (w tym wielofunkcyjność i integracja/komplementarność (maks. 8 pkt), zielone zamówienia publiczne (maks. 1 pkt), oznakowanie ekologiczne (maks. 1 pkt) oraz wykorzystanie wyników badań UE (maks. 1 pkt))	-	15
Maksymalna ocena punktowa			100

Wniosek dotyczący projektu musi uzyskać co najmniej ocenę dopuszczającą za każde kryterium przyznania finansowania ORAZ suma punktów otrzymanych za kryteria, w odniesieniu do których ustalono minimalną ilość punktów, musi wynosić co najmniej 50 punktów.

1. Spójność techniczna i jakość

Kryterium to skupia się na przejrzystości i wykonalności działań mających na celu osiągnięcie przewidywanych rezultatów i wyników projektu. Ani działania, ani przewidywane rezultaty i wyniki nie mogą być sprzeczne z celami programu LIFE. Należy dokładnie opisać kontekst przed podjęciem działań, a wniosek musi wykazać wyraźny związek pomiędzy problemami i zagrożeniami, celami projektu, zaplanowanymi działaniami i ich przewidywanymi rezultatami. Wszystkie działania należy prawidłowo opisać i wyrazić ilościowo oraz, w razie potrzeby, należy dodać odpowiednie mapy. Wniosek musi jasno opisać sposób, miejsce, czas oraz wykonawców wszystkich działań, które zostaną podjęte w ramach projektu.

Wniosek należy przygotować w taki sposób, aby umożliwić oceniającym ocenę wystarczalności środków technicznych i wiedzy fachowej danego konsorcjum dla realizacji projektu.

Harmonogram musi być realistyczny, a wszelkie potencjalne trudności należy poprawnie ocenić w odpowiednich formularzach.

Wszelkie działania, które bezpośrednio nie przyczyniają się do osiągnięcia celów projektu, można uznać za niekwalifikowalne (np. działania przygotowawcze lub opracowania niezwiązane z wdrożeniem projektu, wszelkie podstawowe badania naukowe itd.) W ramach tego kryterium wniosek może uzyskać do 20 punktów.

Dopuszczająca ocena punktowa dla tego kryterium wynosi 10 punktów.

2. Spójność finansowa i jakość (w tym stosunek ceny do efektu)

Ocenie poddany zostanie planowany budżet i jego zgodność z planowanymi działaniami oraz z mającymi zastosowanie zasadami, a także opłacalność planowanego podejścia. Oceniony zostanie również stosunek ceny do efektu przewidywanych wyników projektu, którego dotyczy wniosek.

Wkład finansowy beneficjentów/podmiotów współfinansujących, planowany budżet i planowane wydatki projektowe muszą być zgodne z przepisami i zasadami określonymi w Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019, wzorem umowy o dotację LIFE¹ oraz rozporządzeniem LIFE. Budżet musi być transparentny, co oznacza, że pozycje kosztów powinny być odpowiednio opisane oraz spójne i efektywne kosztowo, w tym w zakresie zarządzania projektem.

¹ Łącznie z Warunkami ogólnymi i załącznikiem X wzoru umowy o dotację oraz Wytycznymi finansowymi i administracyjnymi: http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/life2014_2020/index.htm

W ramach tego kryterium wniosek może uzyskać do 20 punktów. Dopuszczająca ocena punktowa dla tego kryterium wynosi 10 punktów.

3. Europejska wartość dodana: wielkość i jakość wsparcia dla realizacji szczegółowych celów obszarów priorytetowych podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE

Oceniany będzie zakres, w jakim każdy wniosek przyczynia się do realizacji jednego lub więcej szczegółowych celów obszarów priorytetowych podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE, określonych w art. 14, 15 i 16 rozporządzenia LIFE, a także jakość tego wkładu.

Ocena tego kryterium obejmie w szczególności stopień i jakość przewidywanych efektów (korzyści środowiskowe/klimatyczne) na koniec projektu. Muszą one być możliwie jak najbardziej konkretne, realistyczne i w miarę możliwości wyrażone ilościowo. Ocena tego kryterium obejmie w szczególności skalę oczekiwanego efektu ekologicznego lub klimatycznego związanego z działaniami podejmowanymi w ramach projektu na zakończenie projektu w porównaniu z szacowanym lub zmierzonym stanem zastanym na początku realizacji projektu.

Jeśli to stosowne, uwzględniona zostanie istotność kontekstu terytorialnego, społecznego i politycznego, na który zgodnie z oczekiwaniami wpłynąć mają działania w ramach projektu. Przewidywane efekty należy wyrazić z uwzględnieniem kluczowych wskaźników poziomu projektu LIFE. Ocena ta uwzględnia jedynie działania uważane za wykonalne w oparciu o ocenę spójności technicznej i finansowej.

W ramach tego kryterium wniosek może uzyskać do 20 punktów. Dopuszczająca ocena punktowa dla tego kryterium wynosi 10 punktów.

4. Europejska wartość dodana: trwałość (możliwość kontynuacji, powielania, przenoszenia)

Trwałość rezultatów projektu w średnim i długim okresie oznacza zdolność do utrzymania tych rezultatów po wdrożeniu projektu czy to w formie kontynuacji, czy też powielenia lub przeniesienia. Kontynuacja oznacza dalsze stosowanie przez podmioty zaangażowane w realizację projektu rozwiązań wdrożonych w ramach projektu po zakończeniu okresu realizacji projektu. Kontynuacja może również oznaczać dalsze rozszerzenie ich zasięgu geograficznego. Sama kontynuacja i samo utrzymywanie rezultatów projektu będą wystarczające do uzyskania oceny dopuszczającej, natomiast dalsze rozszerzanie zasięgu geograficznego będzie oceniane na podstawie przewidywanego zakresu, co czyni je porównywalnym do

powielania lub przenoszenia.

Powielanie oznacza, że rozwiązania zastosowane w ramach projektu są wykorzystywane ponownie w ten sam sposób i do tych samych celów przez inne podmioty/sektory w trakcie realizacji projektu lub po jego zakończeniu.

Przenoszenie oznacza, że rozwiązania zastosowane w ramach projektu są wykorzystywane w inny sposób lub w innym celu związanym ze środowiskiem, z działaniami na rzecz klimatu lub w powiązonym celu związanym z zarządzaniem i informacją przez te same lub inne podmioty/sektory w trakcie realizacji projektu lub po jego zakończeniu.

Wnioskodawcy powinni wykazać w swoich wnioskach, że rozwiązania (tj. techniki, metody, metodyki, podejścia lub działania lub działania pomocnicze na rzecz komunikacji, rozpowszechniania informacji i podnoszenia świadomości) mające na celu wywarcie bezpośrednich lub pośrednich pozytywnych skutków w odniesieniu do powiązanych celów określonych w rozporządzeniu LIFE mogą być kontynuowane, powielane lub przenoszone.

Udana kontynuacja, udane powielanie lub przenoszenie wymagają strategii obejmującej zadania, które mają na celu powielenie efektów rozwiązań projektu i doprowadzenie do ich szerszego wykorzystania, osiągającego masę krytyczną w trakcie trwania projektu i/lub w krótkim i średnim okresie po zakończeniu realizacji projektu LIFE. Wykracza to poza transfer wiedzy i poza tworzenie sieci kontaktów i obejmuje praktyczne zastosowanie rozwiązań opracowanych lub stosowanych w projekcie poza okresem realizacji projektu, w innych miejscach lub w innym celu. Wnioskodawcy muszą przedstawić jednoznaczny i wiarygodny opis strategii i przewidywanych środków zapewniających realizację tego celu.

W ramach tego kryterium wniosek może uzyskać do 15 punktów. Dopuszczająca ocena punktowa dla tego kryterium wynosi 8 punktów.

5. Europejska wartość dodana: wsparcie dla realizacji obszarów polityki i szczegółowych obszarów prac podprogramu działań na rzecz klimatu

Wnioski projektowe wyraźnie wpisujące się w **obszary polityki podprogramu działań na rzecz klimatu** określone w rozdziale Wieloletniego programu prac na lata 2018-2020 dla programu LIFE² i w rozdziale 2 Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019 – Działania na rzecz klimatu – „Projekty tradycyjne” otrzymają 5 dodatkowych punktów w ramach tego kryterium.

Ponadto wnioski projektowe w pełni wpisujące się w jeden z obszarów pracy określonych w rozdziale 2 Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019 – Działania

² Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/210 z dnia 12 lutego 2018 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu prac na lata 2018–2020, OJ L39 z dnia 13/02/2018

na rzecz klimatu – „Projekty tradycyjne” otrzymają 5 dodatkowych punktów.

Nie ustalono minimalnej punktowej oceny dopuszczającej dla tego kryterium.

6. Europejska wartość dodana: synergie i ponadnarodowość:

- Synergie (w tym wielofunkcyjność i integracja/komplementarność, zielone zamówienia publiczne, oznakowanie ekologiczne oraz wykorzystanie wyników badań sfinansowanych przez UE):

Synergie można uzyskać za pomocą wielozadaniowych podejść i integracji i/lub komplementarności z innymi politykami UE i mechanizmami finansowania. Wnioski otrzymują dodatkowe punkty za synergie i działania komplementarne w zależności od ich zakresu i jakości.

Wielozadaniowy mechanizm oznacza, że we wniosku nie tylko planuje się osiągnięcie szczegółowych celów klimatycznych projektu, ale również przewiduje się określone działania nastawione na osiągnięcie innych celów.

Pozytywnie oceniane będą wnioski projektowe, które chociaż skupiają się na określonym problemie klimatycznym, zwiększają **zakres włączenia (integrację)** tych określonych celów środowiskowych do innych obszarów polityki i/lub zapewniają **komplementarność** z nimi, w ten sposób tworząc synergie z celami innych polityk unijnych. Za wielozadaniowe mechanizmy, integrację lub komplementarność, lub też ich dowolną kombinację można uzyskać do ośmiu punktów.

Synergie można również osiągnąć za pomocą zielonych przetargów publicznych i wykorzystania programu oznakowania ekologicznego w celu integracji celów ekologicznej produkcji i dostaw usług z wykorzystaniem wyników badań w ramach programu „Horyzont 2020” lub wcześniejszych programów. Dlatego za zobowiązanie do stosowania zielonych zamówień publicznych³ i/lub preferencje dla produktów lub usług objętych **oficjalnie uznanymi programami oznakowania ekologicznego**, takimi jak europejskie oznakowanie ekologiczne⁴ poprzez jasny mechanizm realizacji, przyznaje się po jednym punkcie dodatkowym.

Za **wykorzystanie** wyników projektów w zakresie badań naukowych i innowacji dotyczących środowiska i klimatu finansowanych w ramach programu „Horyzont 2020” lub poprzednich programów ramowych zostanie również przyznany jeden

³ Odnosnie do zielonych zamówień publicznych zob. http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm, a w szczególności http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

⁴ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabel-products-and-services.html>

punkt dodatkowy, jeżeli istnieją wystarczające dowody na wartość dodaną takiego wykorzystania ich wyników dla projektu.

– *Ponadnarodowość* (maksymalnie 4 punkty)

Jeżeli współpraca ponadnarodowa między państwami członkowskimi ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów projektu, preferowane są stosowne wnioski. Na podstawie tego kryterium wnioskowi można przyznać dodatkowe cztery punkty, jeśli istnieją wystarczające dowody potwierdzające wartość dodaną podejścia ponadnarodowego.⁵

Nie ustalono minimalnej punktowej oceny dopuszczającej dla tego kryterium.

Zakończenie etapu przyznania finansowania

Na podstawie ocen każdy wniosek znajdzie w jednej z następujących sytuacji:

- Wszystkie wnioski, których końcowa ocena punktowa jest niższa niż punktowa ocena dopuszczająca dla któregokolwiek z kryteriów przyznania finansowania, dla których określono minimalną punktową ocenę dopuszczającą, LUB wnioski, których suma dla tych samych kryteriów jest niższa niż 50 punktów (minimalna punktowa ocena dopuszczająca) zostaną uznane za „odrzucone na etapie przyznania finansowania” oraz nie będą dalej oceniane.
- W przypadku wszystkich wniosków, które nie znalazły się w powyższej sytuacji, sumę punktów (maksymalną ocenę punktową), jaką można przyznać, oblicza się przez dodanie w ramach końcowego zsumowania ocen punktowych uzyskanych dla 6 kryteriów przyznania finansowania.

3. KRYTERIA KWALIFIKOWALNOŚCI DLA PEŁNEGO WNIOSKU

Wnioski są sprawdzane pod względem ich zgodności z kryteriami kwalifikowalności. Należy zapoznać się z informacjami w Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019 dotyczącymi wykorzystania generatora eProposal i danymi, które należy podać. Aby spełnić kryterium kwalifikowalności, pełny wniosek musi wykazać, że:

- przyczynia się do realizacji jednego lub kilku celów ogólnych określonych w art. 3 rozporządzenia LIFE oraz stosownych celów szczegółowych określonych w art. 14, 15 i 16 rozporządzenia LIFE,

⁵ Zgodnie z rozporządzeniem LIFE „ponadnarodowy” oznacza jedynie współpracę wśród państw członkowskich oraz współpracę pomiędzy państwami członkowskim a krajami trzecimi biorącymi udział w programie LIFE na podstawie art. 5 rozporządzenia LIFE. Chociaż działania poza UE lub w krajach i terytoriach zamorskich są możliwe na podstawie art. 6 rozporządzenia LIFE, nie przyniosą dodatkowych punktów w ramach niniejszego kryterium przyznania finansowania.

- wchodzi w zakres obszarów priorytetowych (określonych w art. 9 i art. 13 rozporządzenia LIFE) podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE, w ramach których złożono wnioski dotyczący projektu,
- jest realizowany w Unii Europejskiej i/lub na terytoriach, na których zastosowanie mają Traktaty i odpowiednie przepisy dorobku prawnego UE lub stanowi jeden z wyjątków przewidzianych w art. 5 i 6 rozporządzenia LIFE i określonych w Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019,
- odpowiada jednemu z następujących rodzajów projektów, które zdefiniowano w art. 2 lit. a), b), c) i h) rozporządzenia LIFE:
 - „Projekty pilotażowe” oznaczają projekty, w których zastosowana zostaje technika lub metoda nigdzie wcześniej niestosowana lub nietestowana, zapewniająca potencjalne korzyści dla środowiska lub klimatu w porównaniu z istniejącymi najlepszymi praktykami, i która może zostać następnie zastosowana w podobnych sytuacjach na szerszą skalę.
 - „Projekty demonstracyjne” oznaczają projekty polegające na zastosowaniu w praktyce, testowaniu, ocenie i rozpowszechnianiu działań, metody lub podejść, które są nowe lub nieznanne w określonym kontekście projektu, takim jak kontekst geograficzny, ekologiczny, społeczno-ekonomiczny, a które mogłyby być zastosowane w innym miejscu w podobnych okolicznościach.
 - „Projekty dotyczące najlepszych praktyk” oznaczają projekty, które stosują odpowiednie, efektywne pod względem kosztów i nowoczesne techniki, metody i podejścia, biorąc pod uwagę szczególny kontekst projektu.
 - „Projekty informacyjne, dotyczące zwiększenia świadomości i rozpowszechniania informacji” oznaczają projekty mające na celu wspieranie komunikacji, rozpowszechniania informacji i zwiększania poziomu świadomości w zakresie podprogramu działań na rzecz klimatu,
- **nie** skupia się na badaniach ani budowaniu dużej infrastruktury,
- **nie służy** finansowaniu środków kompensacyjnych wynikających ze zobowiązań na mocy prawa krajowego lub prawa Unii.

Pełne wnioski muszą również wykazywać zgodność z kryteriami kwalifikowalności dotyczącymi poszczególnych obszarów priorytetowych:

- Projekty pilotażowe, demonstracyjne i projekty dotyczące najlepszych praktyk w ramach obszarów priorytetowych „Ograniczenie wpływu człowieka na klimat” oraz „Dostosowanie się do skutków zmian klimatu” muszą obejmować działania prowadzące do znaczących i wymiernych skutków bezpośrednich dla przedmiotowych kwestii związanych z działaniami na rzecz środowiska i/lub klimatu.
- Projekty pilotażowe, demonstracyjne, projekty dotyczące najlepszych praktyk lub projekty informacyjne, dotyczące zwiększenia świadomości i rozpowszechniania informacji w ramach **obszaru priorytetowego**

„Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu” muszą obejmować działania prowadzące do znaczących i wymiernych skutków bezpośrednich lub pośrednich dla przedmiotowych kwestii klimatycznych przez spowodowanie znaczących i wymiernych skutków bezpośrednich dla przedmiotowych kwestii związanych z zarządzaniem w zakresie środowiska i/lub zarządzaniem związanym z klimatem, informacją lub zwiększaniem świadomości i rozpowszechnianiem informacji.

Wnioski, które nie są zgodne przynajmniej z jednym lub kilkoma z wymienionych powyżej kryteriów kwalifikowalności uznaje się za niewybrane i są one wykluczane z procedury oceny.

4. ETAP DOPUSZCZENIA LUB WYKLUCZENIA PEŁNEGO WNIOSKU

Wnioski są sprawdzane pod względem zgodności z ogólnymi kryteriami kwalifikowalności oraz kryteriami dopuszczalności i wykluczenia (zob. szczegółową listę pytań w rozdziale 13 niniejszych Zasad) w sposób opisany poniżej:

1. W stosownych przypadkach wymienione poniżej **podpisane deklaracje** (formularze **A3, A4, A6, A8**) należy wprowadzić w odpowiednich sekcjach generatora eProposal (zob. instrukcję w Wytycznych dla wnioskodawców). Jeśli nie dostarczono tych deklaracji lub nie wskazano jasno wkładu finansowego w formularzu **A6**, wniosek może zostać wykluczony z dalszej procedury oceny. Podpisanie formularzy A3 i A4 potwierdza również, że beneficjenci nie znajdują się w jednej z sytuacji opisanych w art. 136 ust. 1 i 4 oraz art. 141 rozporządzenia finansowego UE.⁶
 - Przeskanowane i przesłane (w systemie eProposal) formularze aplikacyjne **A3 i A4** (tylko w przypadku jednego lub więcej współbeneficjentów) oraz **A6** (tylko w przypadku jednego lub więcej podmiotów współfinansujących) muszą zawierać podpisy wyraźnie określające status oraz imię i nazwisko podpisującego. Jeżeli status zobowiązania podmiotu współfinansującego na tym etapie „nie jest w pełni potwierdzony”, w deklaracji należy wyjaśnić obecny status zobowiązania.

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012, OJ L 193, 30.7.2018, str.1

2. Formularz B1 („Krótki opis projektu”) należy wypełnić w języku angielskim.
3. Beneficjent koordynujący musi być prawnie zarejestrowany w UE.

Jeśli wniosek LIFE nie spełnia w pełni wszystkich powyższych kryteriów (np. brakuje obowiązkowych podpisów), Instytucja Zamawiająca najpierw wyśle wiadomość za pomocą generatora eProposal do beneficjenta koordynującego, wskazując brakujące formularze.

Beneficjent koordynujący będzie miał **5 dni roboczych** na odpowiedź i dostarczenie brakujących lub niekompletnych dokumentów i formularzy za pomocą generatora eProposal. W wyjątkowych przypadkach Instytucja Zamawiająca może przedłużyć ten termin.

Do końca tej procedury wszystkie wnioski LIFE, które nie spełnią w pełni wszystkich powyższych kryteriów zostaną uznane za *niedopuszczalne* i wykluczone z procedury oceny.

5. ETAP FINANSOWY WYBORU PEŁNEGO WNIOSKU

Wnioski są sprawdzane pod względem ich zgodności z finansowymi kryteriami wyboru. Wnioski, które nie są zgodne przynajmniej z jednym lub więcej z wymienionych poniżej finansowych kryteriów wyboru uznaje się za niewybrane.

Krok A:

Wszyscy wnioskodawcy (beneficjenci koordynujący) inni niż podmioty publiczne muszą przedstawić (w postaci załączników do wniosku) dowody na to, że spełniają finansowe kryteria wyboru określone w art. 202 rozporządzenia Komisji (UE) nr 1268/2012 w sprawie zasad stosowania rozporządzenia finansowego z dnia 29 października 2012 roku), mianowicie, że „wnioskodawca musi posiadać stabilne i wystarczające źródła finansowania, tak aby utrzymać działalność przez cały okres realizacji działania”. Dlatego beneficjenci koordynujący inni niż podmioty publiczne muszą dostarczyć następujące dokumenty administracyjne i finansowe w postaci załączników do wniosku LIFE. Należy zauważyć, że wspomniane załączniki będą wymagane przez Instytucję Zamawiającą, niezależnie od tego, czy są obowiązkowe lub fakultatywne dla danego rodzaju organizacji, zgodnie z ustawodawstwem krajowym w państwie członkowskim beneficjenta koordynującego.

- A. "Uproszczone sprawozdanie finansowe LIFE" dostarczone wraz z pakietem aplikacyjnym LIFE należy wypełnić i dołączyć do wniosku (przesłać) w postaci pliku Excel.
- B. Najnowszy bilans oraz rachunek zysków i strat. Dokument ten należy dołączyć do wniosku programu LIFE jako załącznik w postaci zeskanowanego pliku w formacie pdf, który można wydrukować w formacie A4. Jeśli

beneficjent koordynujący jeszcze nie posiada bilansu oraz rachunku zysków i strat, ponieważ jego organizacja została dopiero niedawno utworzona, to musi przedstawić plan zarządzania/biznes plan (obejmujący przynajmniej przyszłe 12 miesięcy), zawierający dane finansowe opracowane zgodnie ze standardami wymaganymi przez ustawodawstwo krajowe.

- C. Jeśli wkład całkowity UE, o który występuje się we wniosku, przekracza kwotę 750 000 euro, należy złożyć raport z audytu sporządzony przez zatwierdzonego audytora zewnętrznego. Raport powinien potwierdzać wszystkie rachunki za ostatni dostępny rok obrotowy. Dokument może sporządzić tylko posiadający kwalifikacje zawodowe audytor, niezależny od organizacji wnioskodawcy. Osoby odpowiedzialne za przeprowadzenie niezależnych audytów dokumentów księgowych muszą być ujęte w prowadzonych przez państwa członkowskie rejestrach audytorów uprawnionych przez nie do przeprowadzania ustawowych audytów dokumentów księgowych.

Wyżej wspomniane audyty należy przeprowadzać zgodnie z międzynarodowymi standardami rewizji finansowej oraz kodeksem etyki. Raport z audytu należy dołączyć do wniosku LIFE w postaci skanu w formacie pdf, który można wydrukować na papierze w formacie A4. W przypadku nowo założonej organizacji dostarczone świadectwo audytora musi opierać się na planie zarządzania/biznes planie zawierającym dane finansowe, zgodnie z obowiązującymi wymogami krajowymi.

Wnioskodawca (beneficjent koordynujący), który sam zadeklarował, że jest podmiotem publicznym (w formularzu wniosku A2), musi przedstawić jako załącznik finansowy w pełni wypełnioną, podpisaną i datowaną „Deklarację podmiotu publicznego”. Załącznik ten jest dostępny jako oddzielny plik w formacie Word w pakiecie aplikacyjnym LIFE.

Jeśli we wniosku LIFE brakuje jednego lub więcej obowiązkowych załączników finansowych, Instytucja Zamawiająca najpierw wyśle wiadomość za pomocą generatora eProposal do beneficjenta koordynującego, wskazując brakujące załączniki.

Instytucja zamawiająca również wykorzysta ten okres, aby zażądać niezbędnych załączników finansowych i/lub dokumentacji uzupełniającej, jeśli ma jakiegokolwiek wątpliwości co do statusu jakiegokolwiek podmiotu publicznego.

Beneficjent koordynujący będzie miał 5 dni roboczych na odpowiedź i dostarczenie brakujących lub niekompletnych dokumentów i załączników za pomocą generatora eProposal. W wyjątkowych przypadkach Instytucja Zamawiająca może przedłużyć ten termin.

Po zakończeniu tej procedury wszystkie wnioski LIFE, które nie spełnią w pełni wszystkich powyższych kryteriów, zostaną uznane za *niedopuszczalne* i wykluczone z procedury oceny.

Krok B:

Celem kontroli finansowej jest zweryfikowanie, czy spełniony jest warunek: *"wnioskodawca musi posiadać stabilne i wystarczające źródła finansowania, tak aby utrzymać działalność przez cały okres realizacji działania ... oraz aby móc uczestniczyć w finansowaniu"*.

Instytucja Zamawiająca skorzysta z informacji, którymi dysponuje, w celu dokonania oceny, czy wnioskodawca oraz współbeneficjenci spełniają kryteria wyboru i wykluczenia. Na podstawie art. 202 zasad stosowania rozporządzenia finansowego,⁷ wniosek zostanie odrzucony, jeśli oceniający będzie miał solidne dowody na to, że wniosek wpisuje się w jedną z następujących sytuacji:

- jeśli dostępne są informacje wskazujące, że beneficjent koordynujący i/lub jeden z współbeneficjentów (wbrew deklaracji dotyczącej wykluczenia) znajdują się w jednej z sytuacji, o których mowa w art. 136 ust. 1 i 1 oraz art. 141 rozporządzenia finansowego⁸;
- ustalenia audytów przeprowadzonych przez Instytucje Unii Europejskiej w odniesieniu do beneficjenta koordynującego i/lub jednego ze współbeneficjentów wyraźnie wykazały ich niezdolność do zastosowania się do przepisów administracyjnych regulujących dotacje Unii Europejskiej, w szczególności przepisów dotyczących programu LIFE;
- beneficjent koordynujący zalega z płatnością długu wobec Instytucji

⁷ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1268/2012 z dnia 29 października 2012 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, OJ L 362, 31.12.2012, str. 1.

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/201, OJ L 193, 30.7.2018, str. 1

Zamawiającej w momencie złożenia wniosku.

W przypadku podmiotów prywatnych o charakterze komercyjnym lub niekomercyjnym:

- raport audytora lub poświadczony przez audytora bilans oraz rachunek zysków i strat dostarczony wraz z projektem nie zawiera „opinii bez zastrzeżeń” na temat zdolności finansowej beneficjenta koordynującego:⁹
- w oparciu o test zdolności finansowej stwierdza się, że beneficjent koordynujący nie ma zdolności finansowej do pokrycia swojego udziału we współfinansowaniu w planowanym okresie realizacji projektu;
- w oparciu o test zdolności finansowej stwierdza się, że beneficjent koordynujący nie ma zdolności do zarządzania kwotami środków finansowych przewidzianymi w budżecie wniosku w planowanym okresie realizacji projektu.

Zdolność finansowa beneficjenta koordynującego i jego zdolność do zarządzania dużymi dotacjami unijnymi są oceniane w oparciu o dostarczone informacje finansowe.

Przeprowadzona zostanie również kontrola zdolności finansowej, aby ocenić, czy wymagana będzie gwarancja w celu całkowitego lub częściowego pokrycia płatności w ramach prefinansowania projektu. Gwarancji finansowej zawsze wymaga się w szczególności w następujących przypadkach:

1) Wnioski **podmiotów prywatnych o charakterze komercyjnym**, jeśli nie zostaną spełnione co najmniej 2 z poniższych kryteriów:

1. stosunek całkowitej wysokości wnioskowanej dotacji podzielonej przez liczbę lat realizacji do kapitału własnego udziałowców jest niższy niż 1
2. stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań bieżących jest wyższy niż 1
3. stosunek ogólnego zadłużenia do aktywów ogółem jest niższy niż 0,8
4. osiągnięto dodatni zysk operacyjny

2) Wnioski **podmiotów prywatnych o charakterze niekomercyjnym (organizacji pozarządowych)**, jeśli nie zostanie spełnione żadne z poniższych 3 kryteriów:

1. stosunek całkowitej wysokości wnioskowanej dotacji podzielonej przez liczbę lat realizacji do dotacji jest niższy niż 1
2. stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań bieżących jest wyższy niż 1
3. stosunek ogólnego zadłużenia do aktywów ogółem jest niższy niż 0,8

⁹ tj. oświadczenie, że audytor wykonał zadanie zgodnie z powszechnie przyjętymi standardami audytu oraz bez ograniczeń co do zakresu prac niezbędnych do wyrażenia opinii, że sprawdzane sprawozdania finansowe zostały sporządzone zgodnie z odpowiednimi oraz powszechnie przyjętymi zasadami księgowości oraz że przedstawiają prawdziwy i uczciwy obraz sytuacji finansowej podmiotu oraz wyników jego działalności.

Wnioski podmiotów prywatnych o charakterze komercyjnym lub niekomercyjnym zostaną odrzucone, jeśli żadne z kryteriów nie zostanie spełnione, a stosunki będą w znacznym stopniu odbiegać od wyżej wskazanych progów.

II. SPORZĄDZENIE KOŃCOWYCH LIST PROJEKTÓW REKOMENDOWANYCH DO FINANSOWANIA I DOPUSZCZENIA DO ETAPU REWIZJI ORAZ LIST REZERWOWYCH

Po zakończeniu etapu przyznania finansowania Instytucja Zamawiająca sporządzi listę projektów rekomendowanych do finansowania dla poszczególnych obszarów priorytetowych oraz listę rezerwową dla poszczególnych obszarów priorytetowych, obejmującą najwyżej sklasyfikowane projekty, których nie można sfinansować z uwagi na dostępny budżet. Na listy rezerwowe będzie przeznaczony dodatkowy 20% dostępnego budżetu LIFE dla poszczególnych obszarów priorytetowych. Wszystkie listy zostaną sporządzone w oparciu o alokacje budżetowe przewidziane dla poszczególnych obszarów priorytetowych, zgodnie z decyzją Komisji w sprawie finansowania realizacji programu LIFE w roku 2019 r.

Jeśli wnioski zawarte na danej liście nie pozwolą na pełne wykorzystanie przyznanego budżetu, Instytucja Zamawiająca może przesunąć pozostałe fundusze na wnioski z innej listy.

Wnioski zostaną sklasyfikowane na podstawie ich ogólnej oceny punktowej oraz z uwzględnieniem następującego warunku określonego w rozporządzeniu LIFE ¹⁰

A. „Komisja zwraca szczególną uwagę na projekty ponadnarodowe, w przypadku których współpraca ponadnarodowa ma zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania ochrony środowiska i osiągnięcia celów w zakresie klimatu, oraz dąży do tego, by co najmniej 15 % zasobów budżetowych na projekty było przeznaczanych na projekty ponadnarodowe” [...]” (Fragment art. 19 ust.7)

Określając ostateczny przydział środków dostępnych dla projektów „tradycyjnych”, Instytucja Zamawiająca uwzględni dotacje przyznane na projekty przygotowawcze, projekty pomocy technicznej oraz projekty zintegrowane.

Przy ustalaniu ostatecznej listy projektów rekomendowanych do finansowania i listy rezerwowej w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE zostaną zastosowane następujące zasady dodatkowe:

W przypadku wniosków na jednej liście (lub w razie potrzeby na wszystkich listach), które uzyskały taki sam wynik, pierwszeństwo będzie miał wniosek z

¹⁰ Zmienionego rozporządzeniem delegowanym w sprawie zwiększenia udziału środków na przyrodę i różnorodność biologiczną.

najwyższą punktową oceną dopuszczającą¹¹ (jeśli ona też będzie równa, pierwszeństwo będzie miało wniosek z najwyższą europejską wartością dodaną¹²).

III. DECYZJA W SPRAWIE OCENY I POWIADOMIENIE KOMITETU DS. LIFE

Po formalnej akceptacji (decyzji w sprawie oceny) wyników wyboru przez Instytucję Zamawiającą, wnioskodawcy zostaną oficjalnie powiadomieni o wynikach oceny ich wniosków oraz, w stosownych przypadkach, o przyczynach odmowy. O wynikach tych zostanie również powiadomiony Komitet ds. LIFE.

Wnioski znajdujące się na ostatecznej liście projektów rekomendowanych do finansowania w maksymalnej wysokości 100% dostępnego budżetu przejdą następnie do etapu rewizji.

Etap rewizji

Celem etapu rewizji jest odpowiedź, w przypadku wniosków rekomendowanych do finansowania, na wszystkie otwarte pytania dotyczące wykonalności, efektywności kosztowej i kwalifikowalności poszczególnych działań, zgodności z rozporządzeniem LIFE oraz Warunkami ogólnymi warunkami wzoru umowy o dotację LIFE.

Na etapie rewizji Instytucja Zamawiająca może zażądać od wnioskodawcy dostarczenia dalszych informacji dotyczących danych aspektów wniosku i/lub wprowadzenia zmian lub poprawek do oryginału wniosku. Beneficjent koordynujący może również zostać poproszony o usunięcie określonych działań i/lub ograniczenie budżetu projektu, wkładu finansowego UE i/lub poziomu współfinansowania UE dla danego projektu

Wnioskodawca będzie miał **15 dni kalendarzowych** na odpowiedź na zadane pytania.

Instytucja Zamawiająca prześle beneficjentowi koordynującemu wszystkie pytania i instrukcje w ramach etapu rewizji za pomocą generatora eProposal (zob. również wytyczne dla korzystania z skrzynki pocztowej generatora eProposal na stronie internetowej eProposal).

Wnioskodawcy nie mogą wprowadzać żadnych zmian w swoich wnioskach z wyjątkiem tych, których wymaga Instytucja Zamawiająca,

Należy zauważyć, że wysyłane do Wnioskodawcy na etapie rewizji pismo z

¹¹ Ogólna dopuszczająca ocena punktowa stanowi sumę ocen punktowych dla kryteriów finansowania nr 1, 2, 3 i 4.

¹¹ Suma ocen punktowych dla kryteriów przyznania finansowania nr 3, 4, 5 i 6, przyznania finansowania nr 1, 2, 3 i 4.

¹² Suma ocen punktowych dla kryteriów przyznania finansowania nr 3, 4, 5 i 6.

pytaniaми lub żądaniaми zmiany wniosku nie niesie za sobą, po stronie Instytucji Zamawiającej, żadnych zobowiązań w zakresie ostatecznego finansowania wniosku. Ponadto, w oparciu o otrzymane odpowiedzi Instytucja Zamawiająca nadal może podjąć decyzję o zmniejszeniu budżetu projektu, a nawet o wykluczeniu projektu z finansowania.

Do końca etapu rewizji wszystkie projekty powinny być w pełni spójne i zgodne z wymogami technicznymi i finansowymi rozporządzenia LIFE i umowy o dotację. Wnioskodawca, który uzyskał pozytywny wynik procesu rewizji, zostanie poproszony o dostarczenie **w pełni potwierdzonych** zobowiązań współbeneficjentów/podmiotów współfinansujących, opatrzonych oryginalnymi podpisami i pieczęciami w odpowiednich formularzach i załącznikach.

Wnioskodawcy nie powinni wprowadzać żadnych modyfikacji w poddanym rewizji wniosku po zakończeniu etapu rewizji, jeśli wyraźnie tego nie zażąda Instytucja Zamawiająca.

IV. WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW Z LISTY REZERWOWEJ

W wyniku procedury rewizji lub z powodu wycofania jednego lub kilku wniosków z wstępnej listy projektów rekomendowanych do finansowania, budżet współfinansowania LIFE może stać się dostępny dla wniosków początkowo umieszczonych na liście rezerwowej, reprezentującej dodatkowe 20% środków wykraczających poza maksymalną kwotę dostępnego budżetu.

W takim przypadku zostaje podjęta nowa decyzja o przyznaniu finansowania, określająca listę wniosków do sfinansowania. Wnioski te zostają uporządkowane zgodnie z ich klasyfikacją.

Wybrane wnioski będą następnie poddane procedurze rewizji w celu zapewnienia pełnej zgodności z warunkami współfinansowania z programu LIFE. Procedura może być przeprowadzona kilkakrotnie w celu pełnego wykorzystania dostępnego rocznego budżetu programu LIFE.

V. PODPISANIE UMOWY O DOTACJĘ

Pod warunkiem przyjęcia przez Instytucję Zamawiającą decyzji o przyznaniu finansowania, zostaną sporządzane i podpisane umowy o dotację między beneficjentem koordynującym i Instytucją Zamawiającą.

**FORMULARZE SZCZEGÓŁOWEJ OCENY PEŁNEGO WNIOSKU
W RAMACH PODPROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ KLIMATU**

Etap otwarcia*

Kryteria otwarcia

1. Czy wniosek został złożony za pomocą generatora wniosków eProposal przed upływem wyznaczonego terminu?	Tak / Nie
2. Czy zastosowano formularze wniosku w eProposal dotyczące programu LIFE 2019?	Tak / Nie

* Wstępna kontrola zostanie przeprowadzona za pomocą generatora wniosków eProposal, a nie w bazie ESAP.

Faza przyznania finansowania¹³

1. Spójność techniczna i jakość Przy ocenie tego kryterium należy uwzględnić następujące kwestie:	
1. Czy dobrze opisano kontekst przed podjęciem działań (problemy i zagrożenia, stan działań przygotowawczych, w tym wcześniejsze testy/badania, zgody, zezwolenia itd.)?	
2. Czy wykazano jasny związek pomiędzy zagrożeniami/problemami, celami i działaniami w projekcie a przewidywanymi wynikami?	
3. Czy działania są odpowiednie dla osiągnięcia określonych celów? Czy wniosek dokładnie określa sposób, czas, miejsce (mapy, jeśli to właściwe), przyczyny i wykonawców działań? Czy wszystkie działania bezpośrednio przyczyniają się do osiągnięcia celów projektu? Czy zostały odpowiednio wyrażone ilościowo? Czy odpowiedni interesariusze zaangażowani są w projektowanie i realizację działań?	
4. Jeśli wniosek przewiduje zakup gruntu, w jakim stopniu wnioskodawca uwzględnił kryteria techniczne zakupu gruntu opisane w Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2019: Przyroda i różnorodność biologiczna (punkt 2.4.3 Rodzaje działań)? Ponadto, w przypadku zakupu gruntu, długoterminowej dzierżawy gruntu i jednorazowej opłaty kompensacyjnej: Czy do wniosku dołączono pismo od właściwego organu lub zarejestrowanego notariusza potwierdzające, że cena za hektar nie przekracza średniej ceny za tego typu grunt i lokalizację?	
5. Czy opisano i wyrażono ilościowo przewidywane rezultaty projektu odpowiednio (np. efekty klimatyczne, efekty powielenia) zarówno w tabeli kluczowych wskaźników poziomu projektu, jak i w treści wniosku? Czy przewidziano monitorowanie efektów projektu oraz postępów w jego realizacji?	
6. Czy struktury wykonawcze i zarządcze projektu są odpowiednio sposobem zorganizowane i kontrolowane przez beneficjenta koordynującego? Czy zaplanowano niezbędne środki (sprzęt, personel itd.) umożliwiające prawidłową realizację projektu?	
7. Czy partnerstwo jest odpowiednie / wystarczające / kompetentne / spójne z celami i działaniami projektu? Czy wykorzystane środki techniczne i wiedza fachowa są wystarczające dla realizacji projektu?	

¹³ Należy zauważyć, że poniższa lista pytań ma charakter orientacyjny i nie jest wyczerpująca. Tekstem referencyjnym dla kryteriów przyznania finansowania powinien pozostać tekst zawarty w rozdziale 2 niniejszego dokumentu.

<p>8. Czy produkty dostarczalne, kamienie milowe i harmonogram są kompleksowe, realistyczne i spójne z przewidywanymi rezultatami? W szczególności, czy odpowiednio uwzględniono czas trwania działań przygotowawczych i procedury uzyskiwania zezwoleń, niekorzystne warunki pogodowe itd.? Czy odpowiednio zidentyfikowano ryzyka związane z wdrożeniem i działania awaryjne? Czy odpowiednio oceniono trudności (wykonalność działań, potencjalne ryzyka itd.) oraz czy podjęto odpowiednie działania przygotowawcze, aby im zaradzić, np. poprzez wcześniejsze konsultacje z interesariuszami, plan awaryjny itd.? Czy przed realizacją projektu wymagane są jeszcze jakiegokolwiek zezwolenia, zgody i OOS lub czy są już dostępne?</p>
<p>9. W jakim stopniu wniosek zawiera jasną i realistyczną strategię komunikacji, wymiany doświadczeń, tworzenia sieci i rozpowszechniania informacji? Czy uwzględniono wszystkie obowiązkowe wymogi komunikacyjne? Czy działania te są prawidłowe i odpowiednio zaprojektowane w celu komunikacji i rozpowszechniania rezultatów oraz lekcji wynikających z projektu?</p>
<p>2. Spójność finansowa i jakość (w tym stosunek ceny do efektu) Przy ocenie tego kryterium należy uwzględnić następujące kwestie:</p>
<p>1. Czy budżet jest uzasadniony i spójny oraz czy koszty są adekwatne do planowanych działań i środków?</p>
<p>2. Czy zaproponowane podejście jest efektywne pod względem kosztów? Czy projekt jest efektywny pod względem kosztów i zapewnia odpowiedni stosunek jakości do efektu?</p> <p>W szczególności: Czy ogólna wielkość inwestycji jest zasadna z perspektywy przewidzianych wyników i efektów? W jakim stopniu wniosek wykazuje, że podczas jego przygotowania uwzględniono inne źródła finansowania przez UE? Czy istnieje ryzyko, że niektóre działania będą obowiązkowymi środkami kompensacji innych projektów (zgodnie z art. 6 dyrektywy siedliskowej) lub że niektóre ze środków współfinansowania będą pochodzić z obowiązkowych środków kompensacji w ramach innych projektów (zgodnie z art. 6 dyrektywy siedliskowej)?</p>
<p>3. Czy wszystkie kategorie kosztów (bezpośrednie koszty osobowe, koszty podróży i pobytu, koszty podwykonawstwa (również zwane „kosztami usług obcych”), koszty środków trwałych: (amortyzacji), koszty infrastruktury i wyposażenia, koszty prototypu, koszty zakupu gruntu/długoterminowej dzierżawy gruntu/jednorazowych opłat kompensacyjnych za prawo użytkowania, koszty materiałów eksploatacyjnych oraz inne koszty) są uzasadnione, należycie opisane, odpowiednio przypisane i zgodne z zasadami określonymi w Wytycznych dla wnioskodawców LIFE oraz wzorem umowy o dotację LIFE (w szczególności z jej załącznikiem I – Warunki ogólne i załącznikiem X - Wytyczne finansowe i administracyjne) oraz rozporządzeniem LIFE (tj. czy nie są niekwalifikowalne)?</p> <p>W szczególności: czy koszty będą ustalone w wyniku przetargu, jeśli będzie to wymagane/możliwe? Czy koszty są uzasadnione w odniesieniu do warunków krajowych? Czy koszty zarządzania projektem są uzasadnione w odniesieniu do wielkości i ambicji projektu?</p>
<p>4. Czy przewidziane współfinansowanie jest zgodne z maksymalnym poziomem współfinansowania oraz czy rozdział środków z budżetu wśród interesariuszy jest uzasadniony?</p>
<p>5. Kwestie szczegółowe:</p> <p>5.1. Bezpośrednie koszty osobowe: Czy w przypadku wynagrodzeń urzędników służby cywilnej zastosowano zasadę „+2%”?</p> <p>5.2. Koszty usług obcych: Jeśli koszty usług obcych przekraczają 35% całkowitego budżetu projektu, czy przedstawiono odpowiednie wyjaśnienia uzasadniające taki wysoki poziom podwykonawstwa?</p>

3. Europejska wartość dodana: zakres i jakość wsparcia dla realizacji szczegółowych celów obszarów priorytetowych podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE

Przy ocenie tego kryterium należy uwzględnić następujące kwestie:

1. W jakim stopniu projekt przyczynia się do realizacji jednego lub kilku szczegółowych komplementarnych celów obszarów priorytetowych podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE określonych w art. 14, 15 i 16 rozporządzenia LIFE?
2. W jakim stopniu (do momentu zakończenia projektu oraz w porównaniu z szacowanym lub zmierzonym stanem zastanym na początku realizacji projektu) wniosek osiąga konkretne, realistyczne i wyrażone ilościowo efekty klimatyczne (w stosownych przypadkach, również w trakcie cyklu życia projektu)?

4. Europejska wartość dodana: Trwałość (możliwość kontynuacji, powielania, przenoszenia)

Przy ocenie tego kryterium należy uwzględnić następujące kwestie:

1. Czy wniosek w sposób przekonujący wykazuje, że planowane rozwiązania i związane z nimi przewidywane skutki społeczne i ekonomiczne będą kontynuowane, powielane i/lub przenoszone po zakończeniu projektu? Czy jest to uzasadnione wystarczająco ambitną, a jednocześnie wiarygodną strategią i planem działań mającymi na celu osiągnięcie masy krytycznej i doprowadzenie do szerszego wykorzystania rezultatów projektu w trakcie jego realizacji i/lub w średnim i długim okresie po jego zakończeniu?
2. W jakim stopniu planowane podejście wykracza poza transfer wiedzy i tworzenie sieci kontaktów i obejmuje praktyczne zastosowanie rozwiązań opracowanych lub stosowanych w projekcie poza okresem realizacji projektu, w innym miejscu lub w innym celu?
3. Czy przewidziano działania zapewniające finansowanie po zakończeniu projektu? Czy w projekcie przewidziano, że rozwiązania planowane w ramach projektu przyniosą oszczędności i/lub dochód?

5. Europejska wartość dodana: Wsparcie dla realizacji obszarów polityki i obszarów prac podprogramu działań na rzecz klimatu

Przy ocenie tego kryterium należy uwzględnić następujące kwestie:

1. Czy projekt jasno i całkowicie wpisuje się przynajmniej w jeden z obszarów polityki podprogramu działań na rzecz klimatu? Czy zostało to jasno opisane w odpowiednim formularzu? Czy główne działania w ramach projektu wyraźnie skupiają się na przedmiotowym obszarze/ach polityki?
2. Czy projekt jasno i całkowicie wpisuje się przynajmniej w jeden z obszarów prac? Czy główne działania w ramach projektu wyraźnie skupiają się na przedmiotowym obszarze/ach prac?

6. Europejska wartość dodana: Synergie (w tym wielofunkcyjność i integracja/komplementarność), zielone zamówienia publiczne, oznakowanie ekologiczne oraz wykorzystanie wyników badań finansowanych przez UE oraz ponadnarodowość
Przy ocenie tego kryterium należy uwzględnić następujące kwestie:

1. W jakim stopniu projekt (choćby skupia się na jednym obszarze) obejmuje wielozadaniowy mechanizm i określone działania w celu stworzenia synergii z innymi politykami UE (np. w zakresie zatrudnienia i rozwoju, integracji społecznej) oraz mechanizmami finansowania bez uszczerbku dla realizacji celów projektu?
2. W jakim stopniu projekt włącza cele klimatyczne do innych obszarów polityki Unii i/lub osiąga komplementarność wobec nich? Czy jasno określono te obszary polityki i przewidywane wsparcie dla nich w ramach projektu? Czy odpowiedni twórcy polityki zostali odpowiednio zaangażowani? Czy przewidziano odpowiednie działania w celu zapewnienia integracji i/lub komplementarności? Czy odpowiednio określono jakościowy i ilościowy wpływ na inne obszary polityk? Czy zidentyfikowano i wyrażono ilościowo konkretne korzyści społeczne i ekonomiczne?

3. Czy konsorcjum projektowe zobowiązuje się stosować zielone zamówienia publiczne i/lub preferować korzystanie z produktów i/lub usług objętych oficjalnie uznanymi programami oznakowania ekologicznego , takimi jak europejskie oznakowanie ekologiczne ¹⁴ w trakcie realizacji projektu? Czy zamierzenia te wspiera jasny mechanizm realizacji?
4. Czy wniosek przewiduje wykorzystanie wyników unijnych programów badań naukowych i innowacji, w szczególności projektów w zakresie badań naukowych i innowacji dotyczących środowiska i klimatu finansowanych w ramach programu „Horyzont 2020” lub poprzednich programów ramowych? Czy odpowiednio przedstawiono przewidziane do wykorzystania wyniki badań naukowych? Czy przekonująco przedstawiono sposób ich wykorzystania w celu realizacji projektu LIFE?? Czy odpowiednio udokumentowano wartość dodaną wynikającą z ich wykorzystania?
5. Czy przewidziano ponadnarodową współpracę między państwami członkowskim UE? Czy przedstawiono wystarczające dowody wskazujące, że wartość dodana wynikająca z podejścia ponadnarodowego przyczynia się do osiągnięcia celów projektu? Czy działania w ramach projektu obejmują zakres ponadnarodowy? Czy wdrożono partnerstwo wielokrajowe? ¹⁵

Kryteria kwalifikowalności dla pełnego wniosku

1. Ogólne kryteria dla wszystkich komponentów programu LIFE	
1. Wniosek odpowiada odpowiednim kategoriom projektów ujętym w art. 2 lit. a), b), c) lub h) rozporządzenia LIFE i ma na celu realizację odpowiednich celów programu LIFE określonych w art. 3 oraz art. 13, 14, 15 i 16 rozporządzenia LIFE.	Tak/Nie
2. Planowany wkład UE nie przekracza o 10% wkładu przedstawionego w dokumencie koncepcyjnym.	Tak/Nie
3. Wniosek nie skupia się jedynie na badaniach naukowych i wyklucza budowę dużej infrastruktury.	Tak/Nie
4. Wniosek nie finansuje środków kompensacyjnych wynikających z obowiązków na mocy prawa krajowego lub unijnego.	Tak/Nie
5. Projekt jest realizowany w Unii Europejskiej i/lub na terytoriach, na których zastosowanie mają Traktaty i odpowiednie przepisy dorobku prawnego UE lub stanowi jeden z wyjątków przewidzianych w art. 5 i 6 rozporządzenia LIFE i określonych w Wytocznych dla wnioskodawców LIFE 2019.	Tak/Nie
6. Docelowe efekty są już mierzalne i zmierzone lub modelowane na podstawie pomiarów w okresie realizacji projektu.	Tak/Nie
2. Zdolność operacyjna uczestników projektu	

¹⁴ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabel-products-and-services.html>

¹⁵ Zgodnie z rozporządzeniem LIFE „ponadnarodowy” oznacza jedynie współpracę wśród państw członkowskich oraz współpracę pomiędzy państwami członkowskim a krajami trzecimi biorącymi udział w programie LIFE na podstawie art. 5 rozporządzenia LIFE. Chociaż działania poza UE lub w krajach i terytoriach zamorskich są możliwe na podstawie art. 6 rozporządzenia LIFE, nie przyniosą dodatkowych punktów w ramach niniejszego kryterium przyznania finansowania.

1. Przedstawiono wyraźne dowody potwierdzające, że wnioskodawcy dysponuje posiada kompetencje zawodowe i kwalifikacjami potrzebne do realizacji projektu.	Tak/Nie
3. Szczególne kryteria dla poszczególnych komponentów programu LIFE	
<i>3.1 Kryterium stosowane tylko do wniosków LIFE w zakresie ograniczana wpływu człowieka na klimat i dostosowanie się do zmiany klimatu.</i>	
Wniosek obejmuje działania prowadzące do znaczących i wymiernych skutków bezpośrednich dla przedmiotowych kwestii związanych z działaniami na rzecz środowiska i/lub klimatu	Tak/Nie
<i>3.2 Kryterium stosowane tylko do wniosków LIFE w zakresie zarządzania i informacji w zakresie klimatu</i>	
Wniosek obejmuje działania prowadzące do znaczących i wymiernych skutków bezpośrednich lub pośrednich dla przedmiotowych kwestii klimatycznych przez spowodowanie znaczących i wymiernych skutków bezpośrednich dla przedmiotowych kwestii związanych z informacją i zarządzaniem w zakresie klimatu i/lub w zakresie zwiększania świadomości i rozpowszechniania informacji.	Tak/Nie

Etap dopuszczalności i wykluczenia

Kryteria dopuszczalności	
1. Podpisane formularze aplikacyjne A3, A4, A6 i A8 (stosownie do okoliczności) zostały przesłane za pomocą generatora wniosków eProposal.	Tak/Nie
2. Streszczenie w języku angielskim zostało dostarczone w formularzu B1.	Tak/Nie
3. Formularze wniosku zostały wypełnione w urzędowym języku UE.	Tak/Nie
4. Beneficjent koordynujący jest prawnie zarejestrowany w UE.	Tak/Nie

Etap finansowy wyboru

Kryteria finansowe wyboru	
1. Poniższe obowiązkowe załączniki przesłano wraz z wnioskiem za pomocą generatora wniosków w wymaganym formacie elektronicznym: W przypadku beneficjentów koordynujących niebędących podmiotami publicznymi: <ul style="list-style-type: none"> • uproszczone sprawozdanie finansowe LIFE • najnowszy bilans oraz rachunek zysków i strat (lub jeśli organizacja wnioskodawcy została dopiero niedawno utworzona, to musi przedstawić plan zarządzania/biznes plan obejmujący przynajmniej przyszłe 12 miesięcy), • jeśli wnioskowany wkład UE przekracza 750 000 euro, świadectwo audytora. W przypadku beneficjentów koordynujących będących podmiotami publicznymi: <ul style="list-style-type: none"> • wypełniona, podpisana i datowana „Deklaracja podmiotu publicznego”. 	Tak/Nie
2. Wszyscy beneficjenci wypełnili deklarację, że nie znajdują się w jednej z sytuacji, o których mowa w art. 136 ust. 1 i 4 oraz art. 141 rozporządzenia finansowego UE	Tak/Nie
3. Zgodnie z dostępnymi informacjami, beneficjent koordynujący jest w dobrej sytuacji finansowej (w oparciu o rachunek zysków i strat, bilans, raport z audytu) – w stosownych przypadkach.	Tak/Nie

4. Zgodnie z dostępnymi informacjami beneficjent koordynujący ma zdolność do sfinansowania projektu i/lub zarządzania środkami finansowymi przewidzianymi w planowanym budżecie w czasie planowanego okresu realizacji projektu.	<i>Tak/Nie</i>
5. Wszyscy beneficjenci wnoszą wkład do budżetu projektu.	<i>Tak/Nie</i>
6. Żaden beneficjent nie widnieje w systemie wczesnego wykrywania i wykluczania Instytucji Zamawiającej.	<i>Tak/Nie</i>